

Kun svagt lavere NTM bør accepteres - uanset prisen på KSS

Af Annette Thorngaard Vester, Kevin Byskov og Anders Fogh

Konklusion

Resultater ved anvendelse af kønssorteret sæd lever generelt op til forventningerne, dog har den avlsmæssige gevinst været mindre end forventet. Det skyldes, at de tyre, som har leveret kønssorteret sæd, har haft et lavere NTM end andre tilgængelige tyre med konventionelt sæd. Analyser viser, at man ikke bør gå meget på kompromis med NTM på de tyre, som anvendes kønssorteret, også selvom prisen er sænket i forhold til de normale priser.

Anvendelsen af kønssorteret sæd (KSS) startede i 2007 og steg kraftigt i 2008. I 2009 og 2010 har anvendelsen været stabil og ligger i dag på fem-otte procent af det samlede sædforbrug. Det er især Jersey-kvægbrugerne, der er glade for KSS. De bruger cirka fem procent mere KSS hos kvierne end deres kolleger. Ved kvierne er der tidligere anvendt mere KSS hos Jersey, men i 2010 er anvendelsen stort set ens ved Jersey og de store racer.

KSS lever op til forventningen for frugtbarhed, kælvningsbesvær og kalvedødelighed. Drægtighedsprocenten er som forventet lavere ved KSS. Ikke-omløber procenten ved 56 dage er mellem 6-11 procent lavere, hvis der anvendes KSS i forhold til konventionelt sæd. Derudover vil anvendelse af KSS til kvierne give fær-

re døde kalve og mindre kælvningsbesvær.

KSS bruges til de bedste kvier

De kvier, der er blevet drægtig med KSS, er 0,5-1,5 NTM-enheder bedre end kvierne, som er mødre til kalve undfanget ved konventionel sæd. KSS anvendes dermed til de avlsmæssigt bedste kvier. Dette er også forventet, da det økonomisk er bedst at bruge KSS til de bedste kvier. Derfor skrives KSS også ud til de avlsmæssigt bedste på insemineringsplanen.

Den økonomiske gevinst ved anvendelse af KSS stammer fra øget avlsmæssigt niveau, færre døde kalve og mindre kælvningsbesvær. Desuden kan man opnå en gevinst ved eksempelvis salg af krydsningskalve eller måske ved salg af kælvekvier.

Hundyrene, som er insemineret med kønssorteret sæd, er som nævnt genetisk overlegne i forhold andre hundryr.

Flere forklaringer

Undersøgelser viser dog, at kalve efter KSS genetiske er på niveau med eller er lidt ringere end kalve efter konventionelt sæd. I praksis er der dermed ikke opnået en avlsmæssig gevinst ved at bruge KSS.

Den manglende avlsmæssige gevinst skyldes, at de tyre, der var fædre til de kønssorterede kviekalve, er mellem 1,5-5 NTM indekser ringere end de tyre, der er fædre til de konventionelle kviekalve.

Undersøgelser viser, at kalve efter KSS genetiske er på niveau med eller er lidt ringere end kalve efter konventionel sæd. I praksis er der dermed ikke opnået en avlsmæssig gevinst ved at bruge KSS. Foto: Jens Tønnesen.

Anvendt KSS i 2010

- Køer
- Holstein og RDM: 1-2 %
- Jersey: 6 %
- Kvier
- Holstein og Jersey: 14 %
- RDM: 16 %
- Det er den andel af den samlede sædmængde, der er anvendt, som har været KSS.

Der kan være flere grunde til, at den kønssorterede sæd ikke avlsmæssigt er på højde med den konventionelle. En årsag kan være, at nogle landmænd ønsker at spare penge og derfor vælger at købe sæd efter tyre, som ikke er de avlsmæssigt bedste, men kan købes til en billigere pris. En anden årsag kan være, at VikingGenetics prioriterer produktion af konventionel sæd frem for det kønssorterede. Dette betyder,

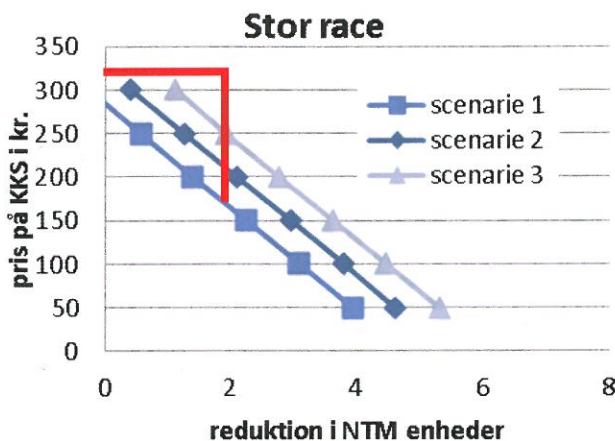
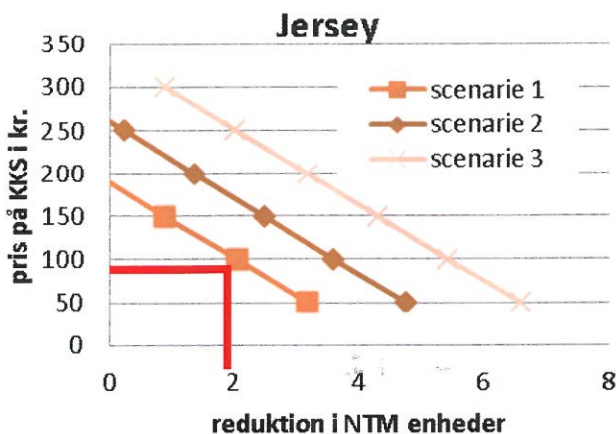
Ikke-omløber procent ved KSS

- 1. kalvskøer
- Holstein og RDM: 8-9 % lavere
- Jersey: 6 % lavere
- Kvier
- RDM og Jersey: 8 % lavere
- Holstein: 11 % lavere
- En ikke-omløber procent ved Holstein køer på 60 % ved konventionelt sæd vil give en på 51-52 % ved KSS.

at det er de tyre, som producerer rigelige sædmængder, eller som er ældre brugstyre, der er på vej ud af brugsplanen, der først og fremmest sorteres sæd efter.

Brug KSS af god genetisk kvalitet

For kvægbrugeren er det dog interessante, om reduktionen

i sædpris og de øvrige gevinster ved brug af KSS opvejer det økonomiske tab, der opstår ved at bruge tyre, som har et lavere avlsmæssigt niveau.

Forholdet mellem pris på sæd og avlsmæssigt niveau er undersøgt i en besætning, som anvender KSS til 70 procent af kvierne og producerer kødkvægskrydsninger på de overskydende hundyr. Besætningen har gennemsnitlig niveau for udskiftning, reproduktion og kalvedødelighed. Beregninger viser, at prisen på krydsningskalvene har stor effekt på gevinsten ved at bruge KSS, og prisen på krydsningskalve er derfor varieret i figur 1.

Kan være god forretning

Hvis man som kvægbruger kan vælge sæd efter tyre, der ligger på linjerne i figur 1, har man hverken gevinst eller tab ved at bruge KSS.

Hvis man eksempelvis kan opnå priser på sine kalve som i scenarie 1 (nederste linje) og kan købe sæd efter tyre, som er to indekseenheder ringere end de tyre, man kan købe usorteret, må sædprisen højst være 100 kr. ved Jersey og 150 kr. for de store racer pr. dose (se de røde linjer).

Hvis man i stedet kan købe tilsvarende tyre til 50 kr. pr. dose ved Jersey og 100 kr. ved stor race, er det en god forretning. Man bør altså ligge under linjerne for at tjene penge ved at bruge KSS. Ligger man derimod over linjen, er der ingen økonomisk vinding ved at

Scenarier for stor race

Scenarie 1

- Renracede tyrekalve: 700 kr.
- Kødkvægs krydsningskvier: 200 kr.
- Kødkvægs krydsningstyre: 1.400 kr.

Scenarie 2

- Renracede tyrekalve: 700 kr.
- Kødkvægs krydsningskvier: 200 kr.
- Kødkvægs krydsningstyre: 1.600 kr.

Scenarie 3

- Renracede tyrekalve: 700 kr.
- Kødkvægs krydsningskvier: 300 kr.
- Kødkvægs krydsningstyre: 1.700 kr.

Scenarier for Jersey

Scenarie 1

- Renracede tyrekalve: 0 kr.
- Kødkvægs krydsningskvier: 0 kr.
- Kødkvægs krydsningstyre: 250 kr.

Scenarie 2

- Renracede tyrekalve: 0 kr.
- Kødkvægs krydsningskvier: 100 kr.
- Kødkvægs krydsningstyre: 500 kr.

Scenarie 3

- Renracede tyrekalve: 0 kr.
- Kødkvægs krydsningskvier: 200 kr.
- Kødkvægs krydsningstyre: 1.000 kr.

anvende KSS. Det afhænger altså af den pris, sæden kan fås til, hvor meget man kan gå på kompromis med kvaliteten i NTM.

Ved en bedre reproduktionseffektivitet end gennemsnittet vil linjen kunne forskydes opad, som en bedre krydsningskalve pris også forskyder linjen opad.

Fremtiden for KSS

Anvendelsen af KSS er et rigtigt godt værktøj til at opnå en økonomisk gevinst, men kun hvis man kan få en god pris for sine krydsningskalve.

Ser man især på Jersey, er denne races anvendelse af KSS meget sårbar for udsving i kalvepriser, så hvis man skal anvende KSS ved Jersey, er det vigtigt, at man også kan få en okay pris for

de ekstra produceret kalve.

Derudover skal man ikke bare anvende den billigste KSS sæd ukritisk, da dette ikke nødvendigvis giver en økonomisk gevinst, men derimod kan koste penge.

Vil du bruge tyre med lavere NTM, skal du sikre dig, at prisen også er tilsvarende lavere. Så om KSS giver et økonomisk overskud, afhænger altså meget af, om prisen på kalvene er den rigtige, så for nogen er det en rigtig god forretning at anvende KSS, og for andre er det en knap så god forretning.

Det Europæiske Fællesskab ved Den Europæiske Fond for Udvikling af Landdistrikter og Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri har deltaget i finansieringen af projektet.

Figur 1: Økonomisk gevinst ved anvendelse af KSS til Jersey og Stor race. Diagrammerne skal læses sådan, at prisen på sæden findes op ad den lodrette akse. Ved at følge den vandrette linje til højre finder man ud af, hvor meget det økonomisk kan bære at gå på kompromis med NTM.

M-Klovvask

Bedre klovhygiejne! gi'r sunde køer

Rene klove hver dag uden ekstra arbejde!

Mørch Teknik 87 86 48 00
www.mtn.dk

M LK BAR Kalvefodring ligesom naturen selv

- Bedre modstand af kalvene
- Forebygger diaré og lungebetændelse
- Undgår at kalvene sutter ved hinanden
- Hurtigere grovfoderoptagelse
- Arbejdsbesparelse

Nybrovej 81
6851 Janderup
75259822
mail@rb-farmsupply.dk